

Toetrede

Liturgie van die Lig

Aanstek van die kerse

Woorddiens

Tema: Wat laat jou wakker lê? (Lewenskuns)

Skriflesing: 1 Korintiërs 13:1-13 (1953)

¹ AL sou ek die tale van mense en engele spreek, en ek het nie die liefde nie, dan het ek 'n klinkende metaal of 'n luidende simbaal geword.

² En al sou ek die gawe van profesie hê en al die geheimenisse weet en al die kennis, en al sou ek al die geloof hê, sodat ek berge kon versit, en ek het nie die liefde nie, dan sou ek niks wees nie.

³ En al sou ek al my goed uitdeel, en al sou ek my liggaam oorgee om verbrand te word, en ek het nie die liefde nie, dan sou dit my niks baat nie.

⁴ Die liefde is lankmoedig en vriendelik; die liefde is nie jaloes nie; die liefde praat nie groot nie, is nie opgeblase nie,

⁵ handel nie onwelvoeglik nie, soek nie sy eie belang nie, word nie verbitterd nie, reken die kwaad nie toe nie,

⁶ is nie bly oor die ongeregtigheid nie, maar is bly saam met die waarheid.

⁷ Dit bedek alles, glo alles, hoop alles, verdra alles.

⁸ Die liefde vergaan nimmermeer; maar profesieë — hulle sal tot niet gaan; of tale — hulle sal ophou; of kennis — dit sal tot niet gaan.

⁹ Want ons ken ten dele en ons profeteer ten dele.

¹⁰ Maar as die volmaakte gekom het, dan sal wat ten dele is, tot niet gaan.

¹¹ Toe ek 'n kind was, het ek gepraat soos 'n kind, gedink soos 'n kind, geredeneer soos 'n kind; maar nou dat ek 'n man is, het ek die dinge van 'n kind afgelê.

¹² Want nou sien ons deur 'n spieël in 'n raaisel, maar eendag van aangesig tot aangesig. Nou ken ek ten dele, maar eendag sal ek ten volle ken, net soos ek ten volle geken is.

¹³ En nou bly geloof, hoop, liefde — hierdie drie; maar die grootste hiervan is die liefde.

Broodjies vir die pad

Ek sien 'n nuwe hemel kom ... of nie

Riaan Grobler

Een van my eerste innerlike konflikte met godsdienste was die hele besigheid oor die hemel en die hel. Ek was nog op laerskool en het onnodig baie tyd daaraan bestee om te probeer vasstel wie nou eintlik eendag waarheen gaan. Wat moet jy doen om in die hemel te kom? Is ons in die regte kerk? Wat word van mense in ander lande wat nie dieselfde glo nie? Wat van mense wat vóór die Bybel se tyd geleef het? Gaan babas hemel toe en bly hulle dus vir ewig babas? Het hulle ook apartheid in die hemel (laerskool was lank gelede)? Wat word van die troeteldiere waarvoor ons so lief is? Gaan ek hel toe net omdat ek hierdie vrae vra?

Daar was niemand om mee te praat nie. Ek was te bang vir ons dominee met die bulderende stem (wat eintlik 'n baie liberale teoloog was, sou ek later jare uitvind) en my ouers en onderwysers en ander gesagsfigure wat skynbaar óf die antwoorde geken het óf van beter geweet het as om vrae daarvoor te vra.

Mettertyd het die onderwerp my al hoe meer en meer gefassineer. Ek het soms in die dorpsbiblioteek gesit en my verwonder aan volke uit die verlede se verhale oor die "hiernamaals". Volke wat nie meer bestaan nie, wie se tale nie meer gepraat word nie en van wie se stede net ruïnes en museumstukke oorgebly het. Die Etruskiërs van antieke Italië het geglo dat jou siel deur seepdijies en dolfyne na die mooiste eilande geneem word. In die antieke stad Ur (vandag in Irak) is die grafte van koninklikes gevind waar hulle saam met diensknegte en -maagde (wat spesiaal vir dié doel vermoor is) begrawe is. Die Grieke moes skynbaar 'n gevaarlike bootreis na Hades onderneem en met ene Charon oor die fooi onderhandel. Die storie loop dat jy Charon eers ná die vaart moet betaal, anders gooi hy jou van die boot af en is jou siel vir altyd verlore.

Ek het later besef dat die mensdom se historiese mites en bygelowe oor 'n lewe ná die dood maar net 'n poging tot onsterflikheid is en deesdae wonder ek nie meer daarvoor nie.

"Die onontdekte land van waar geen reisiger terugkeer nie," skryf William Shakespeare in Hamlet oor die dood. Ja, daar is mense wat heel ernstig vir jou sal vertel hoe hulle in 'n koma 'n lig gesien of 'n klok hoor lui of 'n vlieënde vrou met 'n sambreel hoor sing het, maar kom ons aanvaar hulle is bietjie weird of soek net aandag. Ek neem dit met dieselfde sopie sout as iemand wat my probeer oortuig dat hulle spoke sien of met dooies kan kommunikeer of Steve Hofmeyr ernstig opneem.

My groot probleem met die hiernamaals is die voorwaardes wat daaraan gekoppel word. As jy nie dit of dat glo nie, is jou doppie geklink. Kinders word van kleins af bang gepraat met stories oor die hel en knape met vurke wat jou tot in ewigheid gaan treiter. En as jy wél die regte dinge volgens jou geloof se voorskrifte doen, sal jy beloon word met 'n ewige paradys. Vir my is dit net so infantiel en oppervlakkig soos die belofte dat Kersvader vir jou presente in jou Kerskous sal stop – mits jy die hele jaar soet was en al jou groente geëet het.

Deur so obsessief voorskriftelik te wees, mis jy die hele punt. As jy jou moraliteit moet grond op die belofte van 'n beloning of straf, as dit die enigste rede is waarom jy 'n goeie mens is, dan moet ek ongelukkig die nuus aan jou breek dat jy nie 'n goeie mens is nie. Of ten minste nie om die regte redes nie.

Onlangs berispe ek 'n groep kinders wat 'n padda wat hulle in die veld gevind het, met 'n klip wou slaan. “Hoekom moet julle dit nie doen nie?” vra ek. “Want Liewe Jesus gaan kwaad wees,” antwoord 'n dogtertjie. Waarop 'n seuntjie op sy beurt laat hoor: “Nee, want die padda gaan seerkry!”

Is dit nie op die ou einde belangriker nie? Is daar nie iets ernstigs fout met ons as ons enigste morele kompas die moontlike toorn van 'n bonatuurlike wese is nie?

Die sentrale tema van die meeste moderne gelowe is, “doen aan ander soos aan jouself”. Maar dié credo word in baie gevalle afgewater weens vooroordele, fundamentalisme, selfregverdiging en selfs vrees vir etikettering of bloot dit wat ons nie ken of verstaan nie.

Luister dus mooi: Jy hoef nie 'n feminis te wees om vroue gelyk te ag en te behandel nie. Jy hoef nie gay te wees om gay mense dieselfde regte as joune te gun nie. Jy hoef nie jou kinders te slaan om hulle te leer wat reg en verkeerd is nie. Jy hoef nie neerbuigend te wees teenoor iemand se geloof (of gebrek daaraan) nie. Jy hoef nie te diskrimineer teen iemand wat anders as jy lyk of optree of ander keuses as jy maak nie.

Indien ons só kan leef, maak dit uiteindelik nie eers saak of daar 'n ewige lewe of hiernamaals of reïnkarnasie of vagevuur is nie.

Want as jou god of gode werklik so liefdevol, regverdig en heilig is as wat jy glo, en jy leef jou hele lewe met empatie, medemenslikheid, verantwoordelikheid en eerlikheid, sal die poorte van die hemele altyd vir jou oop wees.

<http://www.netwerk24.com/stemme/2014-10-06-ek-sien-n-nuwe-hemel-kom-of-nie>

Brood vir die pad

'Je vindt het antwoord niet tijdens een sabbatical'

Suzanne Rethans

Laurens Knoop (41) is oprichter van de School of Life, waar die ene vraag centraal staat: wie ben ik en wat wil ik? Naar het antwoord is hij zelf lang op zoek geweest.

Les 1

Ken je grenzen

"Een paar jaar geleden liep ik de halve marathon van Berlijn. Op een gegeven moment, zo tegen het einde, bij de 21 kilometer, kwam ik op een punt dat het zó lekker ging dat ik dacht: weet je wat, ik loop gewoon door. Heb ik die hele marathon afgemaakt, ongetraind. Door de endorfine voelde ik helemaal geen pijn. Later bleek ik mijn enkels zo aan gort te hebben gelopen dat ik nooit meer kan rennen.

Het was in een periode dat ik na een burn-out net weer aan het werk was, bij onderzoeksbureau Motivaction. Ik had bij mijn sollicitatie niet gezegd dat ik zeven jaar min of meer uit de running was geweest, en dat hoefde ook niet: ik was er klaar voor. De eerste twee jaar leefde ik als een monnik - hard werken, vroeg naar bed, geen alcohol. Tot ik een keer op een terras zat en voelde dat het goed zat. Ik bestelde een biertje. Waarna ik los ging. Ik werkte hard, maar sloeg ook weer aan het feesten, ik experimenteerde met drugs, en ik rende die marathon. Ik werd overmoedig."

Les 2

Iedereen heeft richting nodig

"Ik kreeg die burn-out tijdens mijn studententijd in Utrecht. Ik had zó'n zin in het leven, dat ik de handrem er niet op kon zetten. Ik vond mijn studie leuk, was lid van studentenvereniging Veritas en woonde in huis met vrienden die ik nog kende van de Vrije School. Het dak ging eraf, ik voelde me onoverwinnelijk en had een ongebreidelde energie. Dus bleef ik tot zes uur 's ochtends op de sociëteit, feesten, borrelen, en dan om negen uur weer naar college.

In mijn derde jaar was ik lid van de introductiecommissie en toen heb ik drie dagen en nachten achter elkaar niet geslapen. Tot ik letterlijk omviel - bám. Toen ik weer wakker werd, kon ik niets meer. Ik was leeg, opgebrand, zelfs de straat op om boodschappen te doen was me te veel. Ik heb anderhalf jaar bij mijn ouders gezeten en daarna mijn studie en het leven langzaam weer opgepikt. Met veel slapen, gezond eten en niet drinken. Dat heb ik zeven jaar volgehouden. De rest van mijn studietijd stond ik met een tomatensapje in de kroeg.

Ik ken het commentaar op de Vrije School: het levert mensen op die niet kunnen kiezen en die daardoor vaak rondzwerven. In zekere zin is dat ook zo. Wie structuur nodig heeft, verzuipt. Je wordt heel breed opgeleid, zonder richting. Waar je op normale scholen al snel zes vakken hebt, bleven wij heel veel vakken houden. Veel met je handen. We leerden broodovens metselen, moestuinen maken, we stonden in een snoepjesfabriek te werken en breiden onze eigen trui en fluitzak. En dan blijkt dat er meer in je zit dan je misschien lief is.

Aan het eind van de middelbare school was het bijtjesdag: er moest toch een k  er worden getest. Met het deel dat zou kunnen studeren, dertien leerlingen, zijn we vanuit Breda naar de Vrije School in Zeist gegaan. Daar kreeg je dan nog een jaar waarin je werd klaargestoomd voor je eindexamen.

Ik kwam terecht bij een gastgezin in Doorn. Ik liep de oprijlaan van zo'n kasteel op, midden in het bos, zag een prachtig oud koetshuis en dacht: dit kan niet waar zijn. Het was wel waar. Hij was dirigent bij het Nederlands Balletorkest en het Philharmonisch Orkest Rotterdam, zijn vrouw was celliste en ze hadden een zoon van mijn leeftijd die ook eindexamen deed op de Vrije School.

Daar stond ik als Brabants jochie in dat prachtige huis vol antieke meubelen, kunst en cultuur. Het was een compleet nieuwe wereld voor me. De dirigent nam zijn zoon en mij mee naar concerten. 'Die Zauberfleute', 'Romeo en Julia', kamermuziek. Het was zo'n indrukwekkende man: extreem uitgebalanceerd en geconcentreerd, maar ook streetwise. Ik weet nog goed dat ik daar aankwam en me voorstelde. Hij pakte mijn hand en zei: 'De huisregels zijn als volgt: je kunt alles pakken wat lichaamsversterkend is, de rest moet je aan mij vragen'. Kraakhelder."

Les 3

Echte erkenning komt van degene die niet onder de indruk is

"Alain de Botton zegt: we keep a special place in our hearts for people who refuse to be impressed by us. Ik heb lang de route van de charmeur gekozen. De makkelijke route. Je maakt wat indruk door stoer, grappig of slim te zijn, zet je mooiste glimlach op en het werkt, maar voldoening schenkt het niet. Sterker nog, ik dacht vaak: wat ben jij een mafketel dat je hierin trapt.

Iedereen wil gezien worden, écht gezien worden. En misschien nog wel het meest door degenen die je niet zien staan, maar voor wie je wel bewondering hebt. Van de week zag ik bij toeval de film 'Goodwill Hunting' weer een keer. Die gaat over een briljante jongen uit een slecht milieu die op de universiteit terechtkomt en daar begeleiding krijgt van een psychiater. Het is de eerste man van wie hij onder de indruk is, omdat het omgekeerd niet zo is. Die man komt zelf van de straat, is stoer en sterk, maar durft ook kwetsbaar te zijn. Op het moment dat die jongen iets zegt over zijn overleden vrouw, springen de tranen in zijn ogen en zegt hij: 'Dat recht heb jij niet'. Op dat moment groeit zijn respect en wil hij niets liever dan de erkenning van die psychiater."

Les 4

Een mentor wijst de weg

"Hoe jong of oud je ook bent, iedereen heeft een mentor nodig. Liefst iemand ouder en wijzer dan jij. Iemand tegen wie je kunt opkijken, en die jou de richting geeft die je nodig hebt. Mijn ouders zijn mijn natuurlijke mentoren. Zij weten goed hoe ik ben, ze houden onvoorwaardelijk van me en ze zijn kritisch: blijf bij jezelf. Ze hebben er natuurlijk ook met hun neus bovenop gezeten toen het misging.

Daarna heb ik andere mentoren gekregen. Die dirigent uit dat gastgezin in Doorn; Frits Spangenberg van Motivaction, vanwege zijn stijl van werken. Vanuit Motivaction mocht ik

een postdoctorale opleiding management consulting doen en daar was mijn begeleider Steven ten Have, commissaris bij ABN-Amro en Ajax. Van hem heb ik geleerd hoe belangrijk het is hoffelijk en zorgvuldig te zijn, een aandachtspunt bij mij. Hoe druk hij ook was, hij maakte altijd tijd vrij voor zijn studenten en hij probeerde je echt te zien. Hij vroeg ook veel, je werd geacht hem om acht uur 's ochtends in Groningen te treffen als het niet anders kon. Toch was er een bepaalde gelijkwaardigheid, door de manier waarop hij met mij omging. Hij was nooit kritisch, maar nodigde me uit het positieve te benoemen. Het effect was dat ik werd opgetild en zelf ging nadenken: dat ga ik zo volhouden, waar ging het minder goed?

Filosoof Ad Verbrugge was ook echt een mentor. Hij heeft me ingewijd in de filosofie toen ik dat nodig had. Momenteel leer ik ontzettend veel van Alain de Botton, de oprichter van de School of Life in Londen. Hij is extreem scherp. Ik ken hem nu drie jaar en ik heb hem nog nooit op een fout kunnen betrappen. Hoe hij zijn leven organiseert met zijn drukke agenda - hij krijgt wel tien verzoeken om te spreken per dag.

Het grappige is: als je hem in de trein zou ontmoeten, zou hij niet opvallen. Het is een grijze muis. Maar zodra hij begint te spreken, gebeurt er iets, de mensen hangen aan zijn lippen. Ik bewonder de toewijding waarmee die man werkt: hij drinkt niet, houdt niet van poenerigheid, hij maakt keuzes. Echt een voorbeeld."

Les 5

Als we denken over denken, vergeten we te denken

"Dit is zo'n abstracte vertaling die je moet aanvoelen. Nadenken vindt plaats in een andere dimensie, je vindt het antwoord niet tijdens een sabbatical, het antwoord overvalt je.

Een collega bij Motivaction vertelde bij de koffieautomaat dat ze naar de School of Life was geweest in Londen, dat het zo bijzonder was en dat ze binnenkort weer ging. Ik ben zelf ook gaan kijken en ik wist: hebbes. Ik was klaar met mijn opleiding bij Steven ten Have, ik had gedaan wat ik moest doen en ik dacht: nu ga ik doen wie ik ben en wat ik wil doen. Een heel gelukkig moment. Een week later heb ik mijn baan opgezegd. De School of Life naar Nederland brengen was nog niet zo eenvoudig: ze waren er in Londen niet klaar voor. Toen heb ik eerst met een vriend Denkstation Brandstof opgericht, waarmee we filosofische programma's en formats bedachten. Eigenlijk heb ik daarmee het hele netwerk rondom de School of Life al uitgerold. Ik leerde Peter van Duinen kennen, van de Vrije Academie, en samen met hem ben ik afgelopen januari de School of Life in Amsterdam begonnen.

Het is precies het juiste moment, het is echt van deze tijd om bezig te zijn met verdieping. Mensen willen de verschraling oplossen. De cursussen die wij bieden zijn de pareltjes van de kennis uit het verleden. We willen het beste van het oude combineren met het beste van het nieuwe. Wat hebben Aristoteles, Descartes, Kant en Sartre gezegd dat wij nu kunnen gebruiken in ons dagelijks leven? Dat heeft zich vertaald in programma's als: How to stay calm, How to be a better friend en How to balance work and life.

Ik hoop dat die lessen eraan bijdragen dat mensen zichzelf eerder de grote vragen stellen. Uiteindelijk draait het om vrijheid: de vrijheid te zijn wie je bent. Je hebt natuurtalenten die moeiteloos door het leven bewegen en zeggen: ik doe gewoon wat ik wil. Maar de meeste mensen worstelen daarmee en lopen tegen problemen aan die vooral met zichzelf te maken hebben. Al leggen ze de schuld daarvan vaak bij anderen. Alain de Botton zegt daarover: 'Je bent volwassen op het moment dat je anderen niet meer de schuld geeft.'

Les 6

Ken uzelve

"Weten wie je bent en wat je doel is op aarde, is natuurlijk dé filosofische vraag. Maar nog niet zo'n makkelijke opgave. Ik heb er veel over nagedacht, met name in de periode dat ik die burn-out had. Het rare was: ik voelde me slechter en tegelijkertijd beter dan ooit. Omdat de druk van de buitenwereld eraf was, ik hoefde niets meer. Misschien was ik in die tijd van de burn-out wel meer mezelf dan ooit. Ik was terug op zijnsniveau en hield op met zoeken.

Zodra het beter ging, ging ik weer op jacht, wilde ik weer meer. Het is de kunst daar balans in te vinden. Weten waar je je goed bij voelt, weten wat je sterke en zwakke punten zijn. Natuurlijk heb ik die nog steeds: een zeker opportunisme, effectbejag. Maar ik hoop die kanten te beteugelen, en te compenseren met zorgvuldigheid en hoffelijkheid en het oprechte verlangen naar duurzame contacten.

Ik ben zo chaotisch dat het hebben van twee bedrijven bijna niet te doen is. De School of Life loopt zo goed dat er momenteel ontzettend veel op mijn pad komt. Ik leef weer te hard. Gelukkig weet mijn vriendin hoe ze me rust kan brengen. We proberen samen telkens weer de belangrijke zaken te onderscheiden van de algemene. We willen écht contact, met elkaar en met anderen. En daarvoor is het belangrijk dat je andere prikkels buitensluit. Dus níet die mobiele telefoon op tafel laten liggen tijdens een gesprek.

We hebben nu vijf jaar een relatie en we kwamen elkaar tegen op een punt in ons leven dat we allebei dachten: ik leef mijn leven, maar is het geen stramien geworden? Doe ik nog wel wat ik echt wil? Dat gevoel herkenden we in elkaar en we werden vreselijk verliefd. Het was een stap naar binnen, naar durven luisteren naar wat je emoties je vertellen en daarnaar handelen. Je zekerheden opgeven.

Mijn vriendin is psycholoog en messcherp in het doorzien waar ik de mist inga. Ze confronteert me: Laurens, waarom wil je dat? Ja, omdat ik groot, groter, grootst wil. Nu ook weer met de School of Life. Ik moet het nú doen, dit is het moment, maar eigenlijk is het een heel gevaarlijke periode voor mij."

<http://www.trouw.nl/tr/nl/5116/Filosofie/article/detail/3758147/2014/09/28/Je-vindt-het-antwoord-niet-tijdens-een-sabbatical.dhtml>